

Sažetak EBA-ina godišnjeg izvješća za 2024.

U Godišnjem izvješću Europskog nadzornog tijela za bankarstvo (EBA) za 2024. predstavljena su glavna ostvarenja i aktivnosti organizacije u ispunjavanju njezina mandata i programa rada tijekom posljednjih 12 mjeseci. EBA-ina ostvarenja predstavljena su u kontekstu makroekonomskih i geopolitičkih kretanja.

U izvješću se ističe namjera EBA-e da doprinese stabilnosti i učinkovitosti europskog financijskog sustava jednostavnim, dosljednim, transparentnim i pravednim propisima te nadzorom koji koristi svim građanima EU-a.

Dovršetak provedbe okvira Basel 3 u EU-u

EBA je objavila plan djelovanja za usmjeravanje provedbe regulatornog okvira Basel 3, koji je usklađen s novim bankarskim propisima EU-a, Uredbom o kapitalnim zahtjevima (CRR 3) i Direktivom o kapitalnim zahtjevima (CRD 6). EBA se usmjerila na izvješćivanje, tržišni rizik i smjernice za interni model. Ključna područja rada obuhvaćala su sekuritizaciju, izdavanje kapitala, likvidnosne rizike, kamatne rizike i nadzornu konvergenciju, a u 2024. i kasnije očekuje još 140 novih mandata. Osim toga, EBA je radila na propisima investicijskih društava i objavila ažurirane informacije o pokrivenim obveznicama, regulatornom kapitalu, upravljanju i raznolikosti. Sljedećih godina očekuje se pojačani nadzor pristupa tržištu zemalja izvan EU-a i kamatnog rizika u rizicima iz knjige pozicija kojima se ne trguje (IRRBB).

Provedba boljeg testiranja otpornosti na stres na razini EU-a

EBA je 2023. provela testiranje otpornosti na stres na razini EU-a i proširila uzorak na 70 banaka u 16 zemalja, čime je obuhvaćeno 75 % bankovne imovine u EU-u. Testiranjem je procijenjena otpornost banaka u osnovnim i nepovoljnim scenarijima, uključujući nadzorne projekcije pristupa „odozgo prema dolje” za neto prihode od naknada i provizija. Testiranje je prvi put uključivalo detaljne sektorske podatke o gubitcima po kreditima kako bi se ocijenio učinak gospodarske neizvjesnosti. Rezultati su pokazali da su europske banke i dalje otporne unatoč ozbiljnoj recesiji, visokoj inflaciji, rastućim kamatnim stopama i kreditnim rasponima.

Osim toga, EBA je provela *ad hoc* analizu nerealiziranih gubitaka obveznica, napominjući da su od veljače 2023. banke držale 75 milijardi EUR neostvarenih gubitaka od obveznica po amortiziranom trošku, umanjenih za 38 milijardi EUR zaštite od rizika. Smatralo se da je te gubitke moguće kontrolirati. EBA je započela i s izradom scenarija klimatskog rizika „Spremni za 55 %” kako bi se procijenila otpornost financijskog sektora i podržalo prelazak na niskougljično gospodarstvo u uvjetima stresa.

Stavljanje podataka u službu dionika

EBA je unaprijedila svoju podatkovnu strategiju s naglaskom na boljem prikupljanju, razmjeni i analizi regulatornih podataka putem platforme Europske centralizirane infrastrukture za nadzorne podatke (EUCLID). Time je omogućen bolji protok podataka među dionicima, što je potaknulo transparentnost, analizu rizika i usklađenost s propisima. Strategijom je također podržana provedba podatkovnog centra u okviru 3. stupa i ona je pripremljena za postupak transparentnosti za 2023., kojim je osigurano više od 1,2 milijuna podatkovnih točaka. Osim toga, EBA je dovršila standard modela podataka 2.0 kako bi se pojednostavnili postupci izvješćivanja, smanjili troškovi i omogućilo digitalno regulatorno izvješćivanje. EBA je radila na integraciji nadzornih, statističkih i sanacijskih okvira za izvješćivanje, pri čemu se koristila tehnološkim inovacijama kako bi smanjila teret izvješćivanja i troškove usklađivanja, uz istodobno promicanje regulatornih tehnoloških rješenja.

Ostvarivanje ciljeva u području digitalnih financija i mandata utvrđenih u uredbama MiCAR i DORA

EBA je nastavila s radom na Aktu o digitalnoj operativnoj otpornosti (DORA) i Uredbi o tržištima kriptoinovine (MiCAR). DORA, koja će stupiti na snagu u siječnju 2025., usmjerena je na poboljšanje digitalne otpornosti financijskog sektora EU-a. EBA je zajedno s drugim europskim nadzornim tijelima pokrenula savjetovanja i izradila nacrt politika o upravljanju rizicima informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) i izvješćivanju o incidentima. Pripremila se i za nadzor trećih strana pružatelja ključnih IKT usluga.

Uredbom MiCAR, koja je na snazi od lipnja 2023., uređuje se područje kriptoinovine. EBA je pokrenula savjetovanja o tehničkim standardima za izdavatelje tokena vezanih uz imovinu i tokena elektroničkog novca, s naglaskom na upravljanju, testiranju otpornosti na stres i pristupu tržištu. Kako bi podržala tranziciju industrije, EBA je objavila smjernice, potaknula ranu usklađenost i razvila nadzorne okvire. EBA je pratila i financijske inovacije kao što su kriptovalute, umjetna inteligencija i poslovanje velikih tehnoloških poduzeća te je istodobno razvila kurikulum osposobljavanja za nadzor digitalnih financija u okviru Akademije EU-a za nadzor digitalnih financija.

Jačanje kapaciteta za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma u EU-u

EBA je 2023. povećala svoje kapacitete za borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma u cijelom EU-u. Ažurirala je postojeće smjernice i izdala nove, s naglaskom na pružateljima usluga povezanih s kriptoinovinom (CASP-ovi) i usklađenosti s mjerama ograničenja. Prioritet je stavljen i na rješavanje pitanja kao što su smanjenje rizika i pristup financijskim uslugama za ranjive skupine. EBA je podržala upravljanje rizicima od pranja novca i financiranja terorizma i osnovala više od 260 kolegija za sprečavanje pranja novca i financiranja terorizma (SPNFT) kako bi u tom području koordinirali nadzor.

Ključne inicijative uključivale su pokretanje središnje baze podataka EBA-e o sprečavanju pranja novca i borbi protiv financiranja terorizma (EuReCA), središnje baze podataka za praćenje nedostataka u području SPNFT-a i reviziju smjernica o prijenosima novčanih sredstava i kriptoinovine. EBA je također olakšala prijelaz na novo tijelo za sprečavanje pranja novca,

osiguravajući nesmetanu primopredaju odgovornosti i oblikujući budući okvir za sprečavanje pranja novca i borbu protiv financiranja terorizma.

Provedba plana djelovanja za ESG

EBA je unaprijedila svoj plan djelovanja u području okoliša, društva i upravljanja (ESG), s naglaskom na integriranju okolišnih, socijalnih i upravljačkih rizika u bankovni okvir za potporu održivoj tranziciji EU-a. Ključne mjere uključivale su procjenu bonitetnog tretmana ESG rizika, objavljivanje izvješća o ulozi okolišnih i socijalnih rizika te predlaganje poboljšanja kako bi se ubrzala njihova integracija. EBA je objavila i smjernice o upravljanju ESG rizicima te je radila na poboljšanju transparentnosti s pomoću glavnih pokazatelja negativnog učinka (engl. principal adverse impact (PAI)). Bavila se manipulativnim zelenim marketingom u financijskom sektoru i savjetovala o zelenim kreditima i hipotekama. Osim toga, EBA se pripremila za analizu scenarija klimatskog rizika „Spremni za 55 %” kako bi procijenila otpornost financijskog sektora na rizike povezane s klimom.

Procjena rizika

EBA je nastavila procjenjivati rizike i ranjivosti u bankarskom sektoru EU-a, s naglaskom na izazovima kao što su ruska invazija na Ukrajinu, nestabilnost financijskih tržišta, inflacija i rast kamatnih stopa. Unatoč tim izazovima, bankarski sektor EU-a ostao je otporan, s visokom kapitalizacijom (stopa redovnog osnovnog kapitala od 16 %) i snažnom profitabilnošću. Međutim, i dalje su prisutni rizici povezani s rastućim kamatnim stopama, gospodarskim usporavanjem i operativnim rizicima kao što su kiberprijetnje. EBA je pratila likvidnost, opterećenje imovine i planove financiranja te objavila ključne nalaze u izvješćima kao što su izvješće o procjeni rizika, studije likvidnosti i toplinska karta upravljanja kamatnim rizikom.

Oporavak i sanacija

EBA je 2023. unaprijedila okvir za oporavak i sanaciju izradom smjernica o provedbi instrumenata sanacije vlastitim sredstvima i testiranju mogućnosti sanacije. Objavila je konačne smjernice o ukupnoj sposobnosti oporavka radi usklađivanja planova oporavka. EBA je također pratila konvergenciju okvira sanacije i izgradnju resursa MREL kako bi se poboljšala pripremljenost i otpornost na krize.

Platne usluge

EBA je radila na poboljšanju učinkovitosti, sigurnosti i upotrebljivosti plaćanja malih vrijednosti u cijelom EU-u. Ključni rezultat bio je stručni pregled odobrenja institucija za platni promet na temelju revidirane Direktive o platnim uslugama (PSD 2), u kojem je istaknuta bolja transparentnost, ali i regulatorna nedosljednost. EBA je podržala razvoj Druge direktive o platnim uslugama Europske komisije i nastavila procjenjivati podatke o prijevarama u plaćanju.

Zaštita potrošača i deponenata

EBA je 2023. unaprijedila zaštitu potrošača i deponenata koordiniranjem aktivnosti tajne kupovine, razvojem pokazatelja rizika u trgovini na malo i objavljivanjem izvješća o zaštiti potrošača. Ključne

inicijative uključivale su veću transparentnost u području kreditnih usluga i rješavanja pritužbi. EBA je također revidirala sustave osiguranja depozita i analizirala promjene u osiguranju depozita, čime su unaprijeđene zaštita deponenata i financijska stabilnost.

Konvergencija i neovisnost nadzora

EBA je posredovala u sporu između španjolskih i belgijskih sustava osiguranja depozita i uvela zajedničke kriterije europskih nadzornih tijela o neovisnosti nadzora. Provela je i nekoliko stručnih pregleda, s naglaskom na izdavanju odobrenja za rad, postupanju s hipotekarnim dužnicima i kvalificiranim udjelima, s ciljem poboljšanja nadzornih praksi i rješavanja novih rizika u svim sektorima.